

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК МЕХАНІЗМИ ОСВІТНІХ РЕФОРМ В УКРАЇНІ

Кінд-Войтюк Н. В.

ВСТУП

Для сучасної освітянської спільноти термін «академічна доброчесність» є відносно новим, що й зумовлює багатогранність його перекладів з іноземної мови. Даний термін складається з двох слів – «академічна» (academic) та «доброчесність» (integrity), що перекладається як «порядність», «цілісність», «моральна чистота». В основу класичного визначення терміну «академічна доброчесність» закладено головні етичні якості майбутніх професіоналів – сумління, відповідальність, сміливість, справедливість, повага, порядність, довіра та мужність. Можемо констатувати, що в умовах викликів, які постають перед сучасною академічною спільнотою, та зростання масштабів поширення неетичної поведінки, головну роль відіграє розвиток академічної доброчесності в усіх учасників освітнього процесу.¹

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На основі дослідження проблеми формування академічної доброчесності та мобільності під час професійної підготовки майбутнього педагога маємо можливість виокремити роботи українських та іноземних науковців. До українського блоку наукових робіт належать напрацювання таких дослідників: С. Ревуцька, І. Каменщик, С. Мельничук, Н. Пеньковська, В. Ромакін, В. Шерстюк, М. Жарикова, В. Касаджик, К. Васильєва, В. Сацик, О. Коробкіна, Т. Яворська, І. Жилиєв, Т. Фініков, які в різний час досліджували загальнотеоретичні аспекти формування академічної доброчесності в системі професійної підготовки майбутніх педагогів. Зокрема, проблему академічної доброчесності як фактора і важливої складової забезпечення якості вищої освіти вивчають І. Каменщик і В. Касаджик; дослідження рівня академічної доброчесності серед студентської молоді є предметом вивчення Н. Пеньковської; систему підтримки академічної доброчесності в українських університетах досліджують Т. Тимочко,

¹ Сопова Д. Академічна доброчесність у системі професійної підготовки майбутнього педагога. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика (Серія: педагогічні науки)*. 2018. № 3–4. С. 52–56.

В. Шерстюк, М. Жарикова; переконання, мотивацію та поведінку студентів стосовно норм академічної культури розглядає В. Ромакін; внутрішню систему забезпечення академічної доброчесності у вищій школі досліджує О. Коробкіна.

Проблема формування академічної доброчесності у майбутніх фахівців освіти під час професійної підготовки знайшла відображення у наукових дослідженнях таких іноземних вчених, як Е. Еббот, Б. Кларк, Д. Бен-Девід, М. Грін, Д. Мак-Кейб, Р. Лаптон, К. Чепмен, Д. Вейз, Х. Алі, Д. Андрес, М. Морітц, В. Орестрейхер, Н. Бача, Р. Бахус, М. Набхані, Б. Барнхардт, П. Гіннс, Е. Бенсал, Е. Мірафлорес, Н. Тен, А. Брандтнер, Т. Бретат².

Мета даного дослідження свивченні принципів академічної доброчесності та мобільності – як механізм освітніх реформ в Україні на прикладі діяльності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Виклад основного матеріалу. Державна політика у сфері освіти і науки відіграє вирішальну роль у забезпеченні розвитку людського капіталу та отриманні економічної вигоди у вигляді сталого зростання й конкурентної економіки, а значить суспільного та індивідуального добробуту, майбутнього процвітання та якості життя. Досягнення цих цілей потребує узгоджених політичних

² Ревуцька С.К., Зінченко В.М. Академічне письмо: навч. Посібник. Кривий Ріг, 2022. 130 с. Хоружий Г. Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2021. 320 с. Андрощук Г. Авторське право і апропріація у мистецтві: межі доступного. *Інтелектуальна власність в Україні: науково-практичний журнал*. 2015. № 9. С. 13–20. Andres D., Moritz M., & Oestreicher W. Gute Begleitung wissenschaftlicher Arbeiten als Ansatz zur Prävention akademischen Fehlverhaltens. *Information-Wissenschaft Und Praxis*. 2014. 65 (1). S. 3–8. DOI: 10.1515/iwp2014-0002. Bacha N. N., Bahous R. & Nabhani M. High schoolers' views on academic integrity. *Research Papers in Education*. 2012. 27 (3). P. 365–381. DOI:doi:10.1080/02671522.2010.550010. Baird, C., & Dooney P. Ensuring effective student support in higher education alleged plagiarism cases. *Innovative Higher Education*. 2014. № 39 (5). P. 1–14. DOI: 10.1007/s10755-014-9285-4. Barnhardt B. The «Epidemic» of cheating depends on its definition: A critique of inferring the moral quality of «Cheating in any form». *Ethics and Behavior*. 2016. 26 (4). P. 330–343. DOI: 10.1080/10508422.2015.1026595. Brandtner A. Auf den Schultern von Bibliotheken: Warum koordiniert die Universitätsbibliothek Mainz das Projekt «akademische Integrität» an der Johannes Gutenberg-Universität Mainz? *Information-Wissenschaft Und Praxis*. 2014. № 65 (1). S. 33–39. DOI: 10.1515/iwp-20140013. Bretag T., & Green M. The role of virtue ethics principles in academic integrity breach decision-making. *Journal of Academic Ethics*. 2014. № 12 (3). P. 165–177. DOI: 10.1007/s10805-014-9209-z. Chubb J., & Watermeyer R. Artifice or integrity in the marketization of research impact?: investigating the moral economy of (pathways to) impact statements within research funding proposals in the UK and Australia. *Studies in Higher Education*. 2016. № 42 (12). P. 2360–2372. DOI: 10.1080/03075079.2016.1144182. Fendler R. J., & Godbey J. M. Cheaters should never win: Eliminating the benefits of cheating. *Journal of Academic Ethics*. 2016. № 14 (1), P. 71–85. DOI: 10.1007/s10805-015-9240-8.

ініціатив, ефективних управлінських рішень та довгострокових інвестицій.

Очевидно, що сьогодні українська освіта не відповідає ані сучасним запитам з боку особистості та суспільства, ані потребам економіки, ані світовим тенденціям. Саме тому здійснюється системна трансформація сфери для забезпечення нової якості освіти на всіх рівнях: від дошкільної освіти – до вищої освіти та освіти дорослих.

У науковій сфері реформа покликана зупинити ізоляцію і стагнацію у сфері досліджень, сформувати запит на якісну підготовку дослідників та якісні розробки в галузі фундаментальних і прикладних наук, скоротити розрив між дослідженнями та впровадженням їх результатів, інтегрувати вищу освіту й науку України в освітній та дослідницький простір Європейського Союзу.³

Сьогодні реформа здійснюється за такими пріоритетними напрямками:

- доступна та якісна дошкільна освіта;
- нова українська школа;
- сучасна професійна освіта;
- якісна вища освіта та розвиток освіти дорослих;
- розвиток науки та інновацій.

Освітня політика України формується в рамках світових тенденцій розвитку, європеїзації освітньої сфери та соціального запиту на компетентну особистість, яка має чітку громадянську позицію, здатна вирішувати складні життєві та професійні питання, спроможна навчатися протягом життя. Державна політика в сфері освіти здійснюється Президентом України та Верховною Радою України і відображається у відповідних законодавчих актах: Закон України «Про освіту» (2017 р.), Закон України «Про фахову передвищу освіту» (2019 р.), Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.), Закон України «Про дошкільну освіту» (2001 р.), Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.) та ін. На рівні державного законодавства унормовано розуміння поняття «академічна доброчесність», уніфіковано види порушень академічної доброчесності та відповідальність за них. Сьогодні невідповідність національної освіти сучасним запитам призводить до її реформування та системної трансформації.

³ Реформа освіти та науки [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti> (дата звернення 14.09.2023 р.)

Моніторинг освітньої законодавчої бази показує, що провідним напрямом реформування освітнього середовища є забезпечення доступності та якості усіх рівнів освіти⁴. У зв'язку з цим усе більшої актуальності набувають питання пов'язанні із забезпеченням політики академічної доброчесності закладів освіти. Політика академічної доброчесності є частиною державної освітньої політики, реалізується через Кабінет Міністрів України та центральний орган виконавчої влади у сфері освіти – Міністерство освіти і науки України.

Так, після набрання чинності Закону України «Про освіту» (2017 р.) Міністерство освіти і науки України надсилає керівникам навчальних закладів рекомендації «Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти», в яких акцентовано увагу на необхідності дотримання академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу, а також на зобов'язанні запобігання та виявлення порушень академічної доброчесності⁵.

Політика академічної доброчесності освітнього середовища являє собою сукупність нормативно-правової бази та діяльності уповноважених органів влади, керівників навчальних закладів щодо реалізації принципів академічної доброчесності, як норми академічного життя, з метою становлення високого рівня академічної свідомості та культури усіх учасників освітнього процесу⁶.

Академічна доброчесність (іноді також називають науковою чесністю) – це етичний принцип і норма поведінки, яка визначається в галузі освіти та досліджень. Вона передбачає дотримання високих стандартів чесності, інтелектуальної чесності і моральної прозорості в усіх аспектах академічної діяльності, таких як викладання, дослідження, публікації та інше.

Основні аспекти академічної доброчесності включають в себе:

1. Правдивість і інтелектуальна чесність: викладачі та студенти повинні представляти факти та результати досліджень точно та об'єктивно. Вони не повинні спотворювати дані або інформацію з метою особистої вигоди.

⁴ Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності, затверджені рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, 2019 року. URL: <https://naqa.gov.ua>. (дата звернення – 4.06.2023 р.).

⁵ Реформа освіти та науки. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti>. (дата звернення – 4.06.2023 р.).

⁶ Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти. Лист МОН №1/9-565 від 26.10.2017 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/npa/5a1fe9d9b7112.pdf>. (дата звернення – 4.09.2023 р.).

2. Уникнення плагіату: плагіат, тобто використання чужих ідей, текстів або досліджень без належного вказання джерела, є порушенням академічної доброчесності і неприпустимо в академічних колах.

3. Дотримання авторських прав: використання робіт і інтелектуальної власності інших осіб повинно відбуватися в рамках законних авторських прав і ліцензій.

4. Незалежність і об'єктивність: вчені та студенти повинні утримувати незалежність своїх думок і досліджень від будь-якого зовнішнього тиску або впливу, який може вплинути на об'єктивність їхніх результатів.

5. Етичне дослідження: дослідники повинні дотримуватися етичних стандартів у проведенні досліджень, включаючи захист прав і добробуту учасників досліджень.

6. Чесність у виконанні завдань та тестів: студенти повинні чесно виконувати завдання та тести, представляючи власну роботу, а не копіюючи чужі відповіді або зловживаючи з іншими способами під час оцінювання.

7. Етичне давання авторських прав: якщо дослідники використовують роботи чи ідеї інших у своїх дослідженнях, вони повинні належним чином посилатися на джерела та надавати належну визнання авторам.

8. Неуклонність від фальсифікації: будь-які зміни або маніпуляції з даними дослідження, які ведуть до їхнього спотворення або фальсифікації, є серйозним порушенням академічної доброчесності⁷.

9. Дотримання етичних стандартів у публікаціях: автори повинні публікувати результати досліджень відповідно до наукових стандартів і етичних норм.

Академічна доброчесність є основою діяльності в галузі освіти та науки, і вона сприяє розвитку знань та довіри в академічному середовищі. Без її дотримання можуть виникати серйозні проблеми, такі як втрата довіри, втрата репутації та навіть юридичні наслідки⁸.

⁷ Академічна доброчесність: виклики сучасності: збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 24.01 – 04.03.2022) / уклад. Ю. Главчева; Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці»; Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського; Фундація ADD. Варшава, 2022. 97 с. С. 23.

⁸ Академічна доброчесність та бібліотеки: програма підвищення кваліфікації працівників бібліотек / Українська бібліотечна асоціація. Головний тренінговий центр для бібліотекарів ; розробники: Воскобойнікова-Гузєва О. В., Загумєнна В. В., Кулик С. В., Пашкова В. С., Сербін О. О., Сошинська Я. С., Шевченко І. О. Київ: УБА, 2018. 40 с.

Академічна доброчесність є важливою не лише для забезпечення інтегритету академічних установ, але і для підтримки довіри в науковому співтоваристві та розвитку знань. Вона допомагає зберігати високий стандарт академічної діяльності та створює умови для чесної конкуренції та інновацій⁹.

Мобільність в освітньому контексті може виступати як одним із механізмів освітніх реформ в Україні, який сприяє розвитку системи освіти, підвищенню якості навчання та створенню конкурентоспроможного освітнього середовища. Ось деякі механізми та аспекти, які підсилюють роль мобільності в освітніх реформах в Україні:

Програми обміну: в Україні можуть розвиватися програми обміну для студентів та викладачів з іншими країнами. Ці програми допомагають студентам отримувати новий досвід навчання та викладання за кордоном, а також співпрацювати з міжнародними колегами¹⁰.

Академічна мобільність: впровадження системи кредитів та визнання попередньої освіти може сприяти мобільності студентів між університетами та факультетами в Україні. Це дозволяє студентам вибирати предмети та програми за їхніми інтересами та потребами.

Міжнародні партнерства: розвиток міжнародних партнерств між українськими та закордонними університетами сприяє обміну знаннями та ресурсами. Це може включати спільні дослідження, стажування, спільні навчальні програми та інше¹¹.

Залучення іноземних експертів: залучення іноземних викладачів та дослідників до українських університетів може сприяти підвищенню якості освіти та досліджень, а також сприяти обміну кращими практиками та методами.

Фінансова підтримка: уряд може надавати стипендії та гранти для студентів та викладачів, які бажають здійснити академічну мобільність. Це може зробити процес навчання за кордоном більш доступним.

Підвищення міжнародної конкурентоспроможності: завдяки мобільності студенти та викладачі отримують можливість навчатися

⁹ Дітковська Л. А., Буяшенко В. В., Оніщик Ю. В. Академічні студії: навчально-методичний посібник. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2019. 36 с. С. 3.

¹⁰ Гребенюк Т. В. Академічна доброчесність. Запоріжжя: ЗДМУ, 2021. 108 с.

¹¹ Кременовська І.В. Плагіат у наукових публікаціях: методи виявлення та викоринення. Наука України у світовому інформаційному просторі. Вип. 11. К.: Академперіодика, 2021. С. 60–66.

та викладати в міжнародному середовищі, що підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці та у глобальному науковому співтоваристві.

Моніторинг та оцінка: важливо впроваджувати системи моніторингу та оцінки мобільності, щоб переконатися, що цей процес сприяє досягненню освітніх цілей та покращенню якості освіти.

Мобільність в освіті може відігравати ключову роль у впровадженні освітніх реформ, сприяючи інноваціям, підвищенню якості та розвитку освіти в Україні.

Важливі аспекти для вдосконалення мобільності як механізму освітніх реформ в Україні:

Мобільність для вчителів та педагогів: розвиток програм мобільності для вчителів та педагогів може сприяти обміну найкращими педагогічними практиками, підвищенню кваліфікації та впровадженню інновацій в освітній процес.

Моніторинг академічної якості: важливо встановити системи моніторингу та оцінки якості освіти та досліджень під час академічної мобільності. Це допоможе забезпечити відповідність стандартам та якості університетів і програм.

Інтеграція іноземних студентів: університети в Україні можуть розвивати програми для інтеграції іноземних студентів, щоб створити сприятливу середу для навчання та міжкультурного обміну.

Підвищення інформованості: важливо надавати інформацію про можливості мобільності студентам, викладачам та дослідникам, щоб збільшити свідомість про ці можливості та заохочувати їх використовувати.

Партнерські угоди з іноземними університетами: українські університети можуть розвивати партнерські угоди з іноземними університетами, які сприяють обміну студентів та викладачами, а також спільним дослідженням та проектам.

Підвищення фінансування: забезпечення відповідного фінансування програм мобільності може зробити їх більш доступними для студентів та викладачів.

Зворотний потік знань: важливо створити механізми, які сприяють передачі знань та досвіду, набутого під час мобільності, назад в Україну з метою покращення якості освіти та наукових досліджень.

Мобільність може бути потужним інструментом для реалізації освітніх реформ в Україні, сприяючи обміну знань та розвитку академічних стандартів. Вона також може допомогти Україні

залучити іноземні інвестиції в освіту та дослідження і зробити українську систему освіти більш конкурентоспроможною на світовому ринку.

Актуальність дослідження посилюється тим, що у «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 рр.» (МОН України, 2022) (далі – Стратегія) Стратегічною ціллю 5 визначено «Привабливість закладів вищої освіти для навчання та академічної кар'єри». Підкреслено необхідність формування і розвитку людського капіталу, забезпечення умов для неперервного навчання і професійного зростання дослідників на різних етапах кар'єри, а також підвищення в суспільстві соціального статусу професора¹².

Міжнародна співпраця в рамках мобільності дослідників позитивно впливає на розвиток їхньої академічної кар'єри та професійного зростання. Нині в Україні на національному та інституційному рівнях створено передумови для участі у різних міжнародних рамкових програмах, проєктах та інших ініціативах. Програма ЄС Еразмус+ на 2021–2027 рр. (Програма..., 2021) підтримує можливості навчальної та академічної мобільності в освіті, пропонує проєкти та партнерства, сприяє розвитку стратегій та співпраці. Основні принципи академічної мобільності (Атаманчук, 2021):

- Інклюзивність.
- Екологічна сталість та зелені практики.
- Цифровізація освіти та набуття цифрових компетентностей.

У рамках академічної мобільності дослідники можуть здійснювати дослідження, викладати та проходити стажування.

У праці Marit Greek та Kari Mari Jonsmoen «Transnational academic mobility in universities: the impact on a departmental and an interpersonal level» (2021) здійснено дослідження на різних факультетах Norwegian university, щодо взаємодії між транснаціональними науковцями та їхніми норвезькими колегами в академічній професійній спільноті.

Опитування респондентів (неформальні спілкування з 108 викладачами, офіційні інтерв'ю з 34 з них) було з відкритими питаннями в рамках чотирьох тем: звичайний робочий день, значення та наслідки інтернаціоналізації, мовні практики та інтеграція й співпраця. Автори дійшли висновку, що науковці розглядають академічну

¹² Чорнойван Г. Механізми і особливості розвитку академічної кар'єри в університетах. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*. 2022. № 13. С. 130–140.

мобільність як значне джерело професійного розвитку та отримання нових знань, а також підкреслюють важливість соціальної взаємодії з колегами через академічну співпрацю, неформальне спілкування, використання англійської мови для порозуміння з колегами із-за кордону.¹³

Для того, щоб Україна могла стати конкурентоспроможною та успішною країною за рівнем благополуччя свого народу й бути рівною серед країн-лідерів світової спільноти, їй конче необхідні конкурентоспроможні фахівці та справжня національна еліта, яка керується демократичними цінностями та державницьким світоглядом. Останнє, у свою чергу, актуалізує демократизацію соціального середовища вітчизняних закладів вищої освіти як передумов розвитку особистісного потенціалу суб'єктів його діяльності.

Врядування демократизує соціальне середовище, а демократизоване середовище, у свою чергу, сприяє ефективності врядування через запровадження його механізмів. Демократизація має слугувати засобом підвищення ефективності соціальної системи, яка проявляється в її емерджентності. Системний вияв закладу вищої освіти як соціальної системи постає у результативності його діяльності, рівень якої визначально залежить від особистісного потенціалу її суб'єктів.

Цим актуалізується адекватне визначення критеріїв результативності та ефективності діяльності ЗВО та управління нею. Демократію розглядаємо як безальтернативну форму влаштування суспільних відносин, яка своєю чергою є цивілізованою альтернативою авторитаризму. Історія світової цивілізації підтвердила, що демократичне соціальне середовище не лише найліпшим чином стримує прояви свавілля суб'єктів влади, а й створює найсприятливіші можливості для розвитку й самореалізації особистості у ньому, перш за все, завдяки свободі вибору та цивілізованій конкуренції. Демократичне середовище розкріпа Демократичне середовище розкріпає ініціативу, креативність особистості людини, пробуджує та виховує у ній соціальну відповідальність.

Актуальність проблеми здійснюваного наукового дослідження підтверджується документами Болонського процесу, під прапором якого здійснюється розвиток Європейського простору вищої освіти

¹³ Атаманчук, І. (2021). Програма Еразмус+ 2021-2027 рр. Міжнародна мобільність (КА1) (презентація). <https://bit.ly/3zX30We>

(далі – ЄПВО). Зокрема, ще у 2009 році міністри, відповідальні за питання вищої освіти із 46 країн Болонського процесу, зібралися у містах Льовен та Лювен-ля-Ньов (Бельгія), аби здійснити огляд досягнень Болонського процесу та визначити пріоритети розвитку Європейського простору вищої освіти на наступне десятиліття. З цього приводу вони прийняли відповідне комюніке, у четвертому пункті преамбули якого зазначено: «Наша мета полягає у забезпеченні того, аби інституції вищої освіти мали потрібні ресурси для продовження реалізації повного спектру своїх цілей – підготовки студентів до їхнього подальшого життя в якості активних громадян у демократичному суспільстві; створення та підтримування широкої та найсучаснішої бази знань, а також стимулювання дослідницької діяльності та інноваційності.

Впроваджувана нині необхідна реформа систем та політик вищої освіти продовжуватиме бути тісно пов'язаною із європейськими цінностями інституційної автономії, академічної свободи та соціальної справедливості, і вимагатиме повного залучення студентів та адміністрації до цих процесів»¹⁴.

Через рік ця позиція була підтверджена у Будапештсько-Віденській декларації про створення Європейського простору вищої освіти: «Це потребує співпраці викладачів та дослідників на міжнародному рівні.

У Паризькому комюніке, яке міністри підписали 25 травня 2018 року, зроблено застереження країнам-учасникам Болонського процесу щодо неприпустимості нехтування базовими демократичними цінностями: «Академічна свобода і доброчесність, інституційна автономія, участь студентів і працівників у врядуванні вищої освіти та громадська відповідальність вищої освіти й за вищу освіту становлять основу ЄПВО.¹⁵ Спостерігаючи, як останніми роками деякі з цих фундаментальних цінностей заперечувалися в деяких з наших країн, ми рішуче беремо на себе обов'язок пропагувати й захищати їх у всьому ЄПВО через інтенсивний політичний діалог і співпрацю»¹⁶.

¹⁴ Будапештсько-Віденська Декларація про створення Європейського простору вищої освіти. URL: <http://euroosvita.net/?category=17&id=1047>

¹⁵ Фініков Т. Академічна доброчесність: глобальний контекст та національна потреба. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. К. : Таксон, 2016. С. 32.

¹⁶ Паризьке комюніке. 25 травня 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/06/06/12/pariscommuniquenua2018.pdf>

Нових публікацій, присвячених висвітленню проблеми академічної доброчесності, надзвичайно багато з'явилося саме в останні роки. Зупинимось на розгляді деяких з них. На тлі десятків публікацій із зазначеної проблеми, зі змістом яких довелося нам познайомитися, надзвичайно вагомою в методологічному і світоглядно-просвітницькому сенсі вважаємо працю «Академічна чесність як основа сталого розвитку університету», назву якої цілком доречно, на наш погляд, можна доповнити словом «і суспільства», в якому університет функціонує. Адже між університетом і суспільством існує пряма взаємозалежність. Розглянемо певні положення даної праці, які є актуальними у контексті нашого наукового дослідження¹⁷.

Т. Фініков, автор першого розділу монографії відзначив, що послугувало поштовхом для її підготовки: «Головну роль, на нашу думку, тут зіграло три обставини. Першою виступило те, що академічна недоброчесність, більше того відкрита та латентна корупція, системно руйнують професійну і суспільну мораль, підривають правові, політичні, соціальні та економічні засади існування вітчизняної вищої школи і української держави взагалі.

Другою стала поява груп людей, потенційних лідерів змін у наших університетах, які тверезо віддають собі звіт, що без радикальних змін у моральній атмосфері, прийняття нової хартії корпоративних взаємовідносин, координації університетських зусиль та дій інших акторів громадянського суспільства, наша вища школа продовжить свій рух по шляху подальшої деградації та втрати репутації в публічному просторі. Третім чинником стало надзвичайно вдале співпадіння двох цікавих міжнародних освітніх проєктів: польсько-українського проєкту «Інноваційний університет і лідерство» та американо-української програми «Academic integrity in the U.S.».

Власне ці три обставини, які охарактеризував Т. Фініков, доволі концептуально актуалізують проблему академічної доброчесності в сучасному українському суспільстві. Важливим як у сенсі актуалізації цієї проблеми, так і у поясненні системних причин, що її породжують, є наступне твердження Т. Фінікова: «В умовах українського суспільства корупція, самоорганізація академічного середовища на хибних моральних засадах, масова девіантна поведінка акторів та стейкхолдерів цієї сфери отримують постійні

¹⁷ Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Аргюхова. К.: Таксон, 2021. 234 с.

імпульси для свого розвитку з-за різких змін та невизначеності соціальних ідеалів та орієнтирів, професійних норм та регуляцій, суттєвої втрати керованості суспільством, дисбалансу в діях державних інститутів управління, слабкості громадянського суспільства» лише війна і зовнішня агресія гальмують трансформацію і перезавантаження нашої країни.

Проблема академічного шахрайства набуває все більшої актуальності в умовах реформування вищої освіти. Найбільш поширеним видом академічного шахрайства є списування, що можна відзначити як традицію вітчизняного студентства. Також ми можемо говорити про тенденцію прагнення до отримання нелегітимних оцінок як форму академічного шахрайства. А також про виставлення студентам оцінок за послуги або гроші, тобто корупція. Вищезазначені факти є імітацією якісного оцінювання. Вони нівелюють оцінки як важливий інструмент формування конкурентного середовища в закладах освіти.

В такому випадку оцінки втрачають силу в контексті отримання студентами знань, що негативно позначається на рівні якості освіти в цілому¹⁸

У науковій роботі Teixeira (2010) автори дослідження зазначають, що існує прямиий зв'язок між частотою списування і загальним рівнем соціально-економічного розвитку країни, а також рівнем корупції у державі. Вирішальними факторами, які зумовлюють чи обмежують списування, є ставлення самого соціального середовища до недоброчесних і корупційних практик та суворість покарань за академічні проступки («клімат для шахрайства»)¹⁹.

У науковій роботі Grimes (2004) зазначається, що рівень списування у США суттєво менший за такий у пострадянських країнах, що обумовлено культурними розбіжностями між студентами та превалюванням індивідуалістичних цінностей у студентів із західних країн і колективістських у студентів з

¹⁸ Comparison of policies for Academic Integrity in Higher Education across the European Union (2013). Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe / The Project of the European Union under Erasmus, Lifelong Learning Programme, Modernisation of Higher Education (2010-2013). Agreement 510321-LLP-1-2010-1-UK-ERASMUS-EMHE. Available at: <http://plagiarism.cz/ippheae/>, <http://plagiarism.cz/ippheae/files/D2-3-00%20EU%20IPPHAE%20CU%20Survey%20EU-wide%20report.pdf>

¹⁹ Grimes P. (2004). Dishonesty in Academics and Business: A Cross-Cultural Evaluation of Student Attitudes. *Journal of Business Ethics*, 49(3), 273–290. 4. McCabe D., Trevino L. & Butterfield K. (1999). Academic Integrity in Honor Code and NonHonor Code Environments: A Qualitative Investigation. *The Journal of Higher Education*. Vol. 70, №. 2 (Mar. – Apr.), pp. 211–234.

постсоціалістичних країн²⁰. У роботі Magnus, Polterovich, Danilov, & Savvateev (2002) українські студенти, у порівнянні зі студентами з інших країн, виявилися найбільш лояльними до списування, однак засвідчили різкий негатив у ставленні до студента, який доповів про виявлений факт академічного шахрайства викладачеві.

Негативну оцінку дій студента, учені пояснюють соціалістичним минулим країни, коли кожен «донощик» отримував соціальне засудження. Magnus, Polterovich, Danilov, & Savvateev (2002)²¹.

У дослідженні McCabe, Trevino & Butterfield (1999) зазначається, що рівень поширення академічного шахрайства в університетах, де прийнято і діє кодекс честі студентів, менший ніж в тих інституціях, де такого роду документів не імплементовано.

Особливої уваги заслуговує праця Г. Єфимової та М. Кичерової, де приділено увагу вивченню причин академічного шахрайства, адже це «дозволяє встановити механізми попередження цього явища і розробити комплекс заходів щодо попередження».

Ми можемо констатувати, що у діяльності студентів частіше трапляються прояви академічного шахрайства, такі як: списування, оприлюднення наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження без зазначення авторства, хабарництво тощо. Головними причинами такого зневажливого ставлення студентів до освітнього процесу є: велика кількість письмових робіт упродовж навчального курсу/семестру, невміння працювати з джерелами, відсутність навичок шукати і структурувати інформацію та лінх студентів. Наразі нагальним питанням є розробка комплексу заходів для запобігання академічному шахрайству в науковій і навчальній сфері.

Політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності у Волинському національному університеті імені Лесі Українки регулюються такими документами:

– Статутом ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/statut-snu-imeni-lesi-ukrayinki>,

– Кодексом академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки <http://surl.li/jawpx>,

²⁰ Grimes P. (2004). Dishonesty in Academics and Business: A Cross-Cultural Evaluation of Student Attitudes. *Journal of Business Ethics*, 49(3), 273-290. 4. McCabe D., Trevino L. & Butterfield K. (1999). Academic Integrity in Honor Code and NonHonor Code Environments: A Qualitative Investigation. *The Journal of Higher Education*. Vol. 70, №. 2 (Mar. – Apr.), pp. 211–234.

²¹ Висоцька Л., Кирилова Д. CASE: Академічна доброчесність. Кривий Пір: ВСП «КРФК НАУ», 2022. 60 с. С. 15–17.

– Положенням про комітет з етики наукових досліджень ВНУ імені Лесі Українки <http://surl.li/cqlom>

– Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників ВНУ імені Лесі Українки ²² <http://surl.li/ehcbh>

– Положенням про випускні кваліфікаційні роботи (проекти) ВНУ імені Лесі Українки <http://surl.li/dpgup>.

Уся необхідна інформація щодо питань політики, стандартів і процедури дотримання академічної доброчесності у ЗВО систематично надається здобувачам вищої освіти представниками деканату, студентського самоврядування, кураторами академічних груп, керівниками кваліфікаційних робіт, з нею можна ознайомитися на сайті ЗВО²³.

У ході освітнього процесу ЗО регулярно одержують вичерпну інформацію щодо неприпустимості порушення принципів академічної доброчесності. Їх також ознайомлюють з Кодексом доброчесності ВНУ імені Лесі Українки і Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів освіти і науково-педагогічних працівників університету <http://surl.li/wtkh>.

Письмові роботи, в тому числі індивідуальні навчально-дослідні завдання, перевіряються на плагіат викладачем або відповідальними особами від кафедр комп'ютерними програмами, зокрема за допомогою інформаційної онлайн-системи StrikePlagiarism та Unicheck <http://surl.li/bfvw0>.

Дотриманню стандартів академічної доброчесності сприяє створений у 2017 р. в системі Microsoft Office 365 Фонд студентських кваліфікаційних робіт ЗВО, доступ до якого мають відповідальні особи науково-дослідної частини та кафедр. Це дозволяє уникнути повторювання тематики кваліфікаційних робіт, запозичень.

Відповідно до Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників <http://surl.li/ehcbh> використовується комплекс профілактичних заходів для запобігання недотримання норм та правил академічної доброчесності: видання та поширення методичних матеріалів із чітким формулюванням вимог щодо написання письмових робіт, наукової етики, коректного

²² <http://surl.li/ehcbh>

²³ <https://vnu.edu.ua/uk/news/nauka/akademichna-dobrochnest-v-uni-versiteti>

використання інтелектуальних здобутків та оформлення посилань на використані у наукових працях матеріали; надання здобувачам всебічної консультативної допомоги науковими керівниками на усіх етапах виконання кваліфікаційних робіт; їх ознайомлення з нормативною базою щодо академічного плагіату; публічний захист кваліфікаційних робіт; організація бібліотекою ЗВО заходів з популяризації основ інформаційної культури та правил наукової етики²⁴.

ЗВО брав участь у проєкті Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти, що ініціюють Американські ради з міжнародної освіти. 27 квітня 2023 р. на факультеті історії, політології та національної безпеки відбувся воркшоп «Академічна доброчесність: сучасні виклики для студентської молоді» у рамках Тижня академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки (24–28 квітня 2023 р.) <http://surl.li/kensc>. Активність ЗВО щодо популяризації академічної доброчесності відображена на офіційному сайті ЗВО https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/novyiny/.

У ВНУ імені Лесі Українки відповідно до Кодексу академічної доброчесності <http://surl.li/aagxg> передбачено відповідальність за порушення академічної доброчесності для ЗО та НПП. При порушенні ЗО засад академічної доброчесності передбачені наступні види відповідальності: повторне проходження підсумкового контролю за ОК; відрахування із ЗВО; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

З метою запобігання плагіату в текстах кваліфікаційних робіт здобувачів ОП на випусковій кафедрі затверджується тематика досліджень із врахуванням її оригінальності. Також проводиться обговорення кваліфікаційних робіт на засіданнях кафедр та відбувається перевірка їх на плагіат.

Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науковопедагогічних працівників <http://surl.li/ehcbh>.

Пункт 6 Положення містить критерії перевірки робіт на унікальність та виявлення академічного плагіату, не допускаються до захисту кваліфікаційні роботи з низьким рівнем унікальності (менше 49%), робота відхиляється і приймається до повторного розгляду в разі докорінної переробки.

²⁴ https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/novyiny/.

У разі порушення академічної доброчесності, зафіксованого під час написання модульних контрольних робіт та підсумкового контролю за ОК, ЗО повторно виконує контрольні заходи. Інших випадків порушення академічної доброчесності з боку НПП та здобувачів ОП, що акредитується, не зафіксовано.

Права та обов'язки учасників освітнього процесу визначені законодавчими, а також нормативними актами з питань вищої освіти. Права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу, залучених до реалізації ОП, регулюються нормативно-правовими документами, які є доступними і розміщені на офіційному сайті ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/normativno-pravova-baza>.

Серед основних нормативно-правових документів ЗВО, які регулюють права та обов'язки учасників освітнього процесу варто виокремити Статут ВНУ імені Лесі Українки <https://vnu.edu.ua/uk/statut-snu-imeni-lesi-ukrayinki>, Положення про організацію освітнього процесу на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у ВНУ імені Лесі Українки <http://surl.li/dmnhd>, Колективний договір ВНУ імені Лесі Українки на 2021–2025 рр. <https://vnu.edu.ua/uk/kolektivniy-dogovir-snu>, Правила внутрішнього розпорядку <http://surl.li/bdoor>.

У ЗВО запроваджено електронний розклад занять <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>, а також документообіг з використанням хмарного середовища Офіс 365. Важливі події з життя факультету історії, політології та національної безпеки, новини, оголошення, заходи висвітлюються на сайті факультету <http://surl.li/evsbf> та через факультетські спільноти в соціальних мережах.

Упродовж 19–20 жовтня 2023 р. в межах Міжнародного дня академічної доброчесності у Волинському національному університеті імені Лесі Українки проходив конкурс постерних презентацій «Академічна доброчесність очима здобувачів освіти». Першого дня захід відбувався на факультетах. Завданням студентів було представлення одного постера та його захист до трьох хвилин часу. Наступного дня команди переможців презентували свої постери на загальноуніверситетському конкурсі.

Постерні презентації здобувачів освіти оцінювало журі, до складу якого увійшли проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці Людмила Єлісеєва, начальник науково-дослідної частини Ірина Глова, куратор Наукового товариства аспірантів і студентів Ольга Караїм, голова Ради молодих вчених Геннадій Голуб, в. о. начальника відділу міжнародних зв'язків

Владислав Коломечук, в. о. голови сектору аспірантів Наукового товариства аспірантів і студентів Вікторія Горбач. Критерії визначення переможців були досить багатогранними. До уваги брали: креативність, розкриття теми, інформативність, структурованість, чіткість, лаконізм, доступність, емоційність тощо.

Команди із захопленням і на високому рівні презентували свої доробки й обізнаність із тематики академічної доброчесності. Представлені презентації відрізнялися оригінальністю, дизайном, а також індивідуальним баченням аспектів академічної доброчесності, особливостей її дотримання та виявлення ознак порушення²⁵.

Нещодавно в бібліотеці ВНУ імені Лесі Українки відбувся черговий семінар за участі членів Ради молодих вчених та працівників книгозбірні на тему «Загальні засади академічної доброчесності та шляхи її забезпечення». Спікером виступила Галина Онисько. Молоді науковці вишу ознайомилися з «Проектом сприяння академічної доброчесності в Україні» та університетами-учасниками цього проекту, дізналися про основні напрямки його реалізації.

Присутні переконалися, що визначальною умовою академічної доброчесності є мотивація студентів до навчання. У ході семінару також обговорили прояви академічної нечесності (фабрикація даних, академічний саботаж, професійна нечесність, академічне шахрайство, плагіат тощо), детально ознайомилися з різновидами академічного плагіату, прослухали цікаву відеолекцію про програмні засоби і способи визначення плагіату у студентських роботах і наукових працях викладачів. Учасники дізналися про напрямки втілення проекту «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек».²⁶

Складник розвитку науки та забезпечення якості вищої освіти ВНУ імені Лесі Українки – дотримання академічної доброчесності працівниками та здобувачами вищої освіти закладу, а також створення і функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату.

ВНУ імені Лесі Українки прагне до формування академічних цінностей і високої академічної культури; утвердження моральних

²⁵ Караїм О. В університеті відбувся конкурс портерних публікацій «Академічна доброчесність очима здобувачів закладів освіти» <https://vnu.edu.ua/uk/news/nauka/v-universyteti-vidbuvsya-konkurs-posternykh-prezentatsiy-akademichna-dobrochesnist> (Дата звернення – 17.10.2023 р.)

²⁶ Шулська Н Яка ж вона, академічна доброчесність? <https://vnu.edu.ua/uk/articles/yaka-zh-vona-akademichna-dobrochesnist> (Дата звернення 17.10.2023 р.)

цінностей, соціальної активності та відповідальності у кожного члена університетської спільноти; підвищення позитивного іміджу та ділової репутації Університету у вітчизняному та міжнародному освітньому просторі.

ВНУ імені Лесі Українки став фіналістом проєкту «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» – Academic IQ, який адмініструється Американськими радами з міжнародної освіти. Проєкт здійснюється за підтримки Міністерства освіти і науки України та Посольства США в Україні.

Глибокі трансформації національної системи вищої освіти є результатом дії сукупності різноманітних чинників. Процес створення суспільства знань ставить сферу вищої освіти в центр не лише розвитку фундаментальної та прикладної науки, формування майбутніх соціальних та професійних еліт, він робить її в цілому відповідальною за інтерпретацію, розповсюдження та використання нового знання.

Саме це зумовлює особливе значення академічного співтовариства, способів його самоорганізації та соціальних ролей. Етика вищої школи, цінності, що лежать в основі її наукової та освітньої діяльності, принципи та правила взаємовідносин в кожному навчальному закладі, у викладацьких колективах, у взаємостосунках зі студентами є основою здатності академічної корпорації до дієвої саморегуляції та спроможності задовольнити запит суспільства.

Таким чином усвідомлений моральний вибір, турбота про репутацію стають одним з основних механізмів внутрішньої саморегуляції професійної спільноти, визначають її етичні пріоритети, розстановку сил та логіку професійних комунікацій.

Визначення власних моральних стандартів, їх постійне співставлення з кращими взірцями глобальної академічної культури, послідовне втілення в життя на кожному напрямі роботи вищого навчального закладу є виявом прагнення вітчизняної освітньої спільноти взяти на себе відповідальність у захисті норм права і базових академічних та етичних цінностей, забезпеченні якості та належних результатів навчання.

Академічна доброчесність, як певний суспільний ідеал, має протидіяти надмірній комерціалізації університетів, їх інтенсивній бюрократизації, які руйнують не лише спроможність виконати свою соціальну місію, але й логіку їх існування. Порушення принципів академічної взаємодії, підрич корпоративної солідарності і довіри, скорочення професійного залучення, низька зацікавленість в

активній діяльності академічної спільноти – все це стає наслідком обмеженості автономності академічного простору.²⁷

Реформування університетської освіти і науки неопосередковано залежить від розвитку людських ресурсів закладів вищої освіти. Глибинним ціннісним чинником у цьому аспекті є особистість, її кар'єрні цінності, потреби, здібності, життєві настанови, професійні здобутки і саморозвиток. Головним рушієм кар'єри виступає професійний розвиток і мотивація, зокрема навчання впродовж життя. Професійне зростання, яке передбачає набуття нових знань і компетентностей, практичних навичок, зумовлює дослідника рухатися кар'єрними сходинками вперед. Цей рух залежить від зовнішнього та внутрішнього факторів, а також від особливостей і механізмів розвитку академічної кар'єри.

Отже, питання забезпечення і дотримання академічної доброчесності є одним з пріоритетних напрямів діяльності сучасної науково-освітньої спільноти, а також одним з найбільш важливих і невідкладних завдань сьогодення, які стоять перед вищими навчальними закладами України та зарубіжних країн.

Запорука якісної освіти – дотримання принципів академічної доброчесності і мобільності здобувачами освіти, і науково-педагогічними працівниками. Академічна доброчесність створює довіру до результатів навчання та підвищує подальшу кар'єрну успішність випускників. Із огляду на важливість забезпечення академічної доброчесності виникає потреба обговорювати це поняття, аналізувати і, що найважливіше, пояснювати здобувачам освіти.

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню академічній доброчесності та мобільності – як механізм освітніх реформ в Україні на прикладі діяльності діяльності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Академічна доброчесність і мобільність можуть виступати як важливі механізми освітніх реформ в Україні, спільно сприяючи покращенню якості освіти та підвищенню конкурентоспроможності українських університетів. Способи, якими ці два аспекти можуть спільно сприяти освітнім реформам:

²⁷ Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова К.; Таксон, 2021. 234 с. С. 56.

Залучення іноземних викладачів та студентів: мобільність дозволяє українським університетам залучати іноземних викладачів та студентів, що сприяє обміну знань, культурному розмаїттю та підвищує рівень академічної доброчесності. Іноземні викладачі можуть приносити нові педагогічні методи та досвід, а студенти можуть вносити різноманітність у навчальні групи.

Міжнародні стандарти і етика в освіті: мобільність сприяє впровадженню міжнародних стандартів та етичних норм в освіті. Українські учасники освітнього процесу, які мають досвід мобільності, набувають більше інформації про академічну доброчесність та стандарти в інших країнах.

Спільні дослідницькі проекти: мобільність сприяє спільним дослідницьким проектам між українськими та іноземними ученими, що сприяє обміну знаннями та розвитку нових ідей. При цьому, дотримання академічної доброчесності є надзвичайно важливим для забезпечення чесності та інтегритету досліджень.

Впровадження новітніх технологій: мобільність допомагає учасникам освітнього процесу ознайомитися з новітніми методами та технологіями, що може сприяти покращенню якості навчання та досліджень. У цьому контексті, дотримання академічної доброчесності включає в себе етичне використання та інтеграцію нових технологій.

Залучення іноземних інвестицій: розвинена система мобільності та дотримання академічної доброчесності може зробити українські університети більш привабливими для іноземних інвесторів і партнерів, що може сприяти фінансовому розвитку університетів та впровадженню реформ.

Підвищення свідомості та етичних стандартів: мобільність може сприяти підвищенню етичної свідомості та стандартів серед учасників освітнього процесу, що сприяє покращенню академічної доброчесності.

Узагальнюючи, академічна доброчесність та мобільність можуть взаємодіяти та підсилити один одного в контексті освітніх реформ в Україні, сприяючи розвитку сучасної системи освіти та наукових досліджень.

Ключові слова: академічна доброчесність, академічна мобільність, інтеграція до Європейського дослідницького простору, механізми розвитку, професійний розвиток дослідників, університети.

ЖИТЕПАТҮПА

1. Andres D., Moritz M., & Oestreicher W. Gute Begleitung wissenschaftlicher Arbeiten als Ansatz zur Prävention akademischen Fehlverhaltens. *Information-Wissenschaft Und Praxis*. 2014. 65 (1). S. 3–8. DOI: 10.1515/iwp2014-0002.
2. Bacha N. N., Bahous R. & Nabhani M. High schoolers' views on academic integrity. *Research Papers in Education*. 2012. 27 (3). P. 365–381. DOI:doi:10.1080/02671522.2010.550010.
3. Baird, C., & Dooley P. Ensuring effective student support in higher education alleged plagiarism cases. *Innovative Higher Education*. 2014. № 39 (5). P. 1–14. DOI: 10.1007/s10755-014-9285-4.
4. Barnhardt B. The «Epidemic» of cheating depends on its definition: A critique of inferring the moral quality of «Cheating in any form». *Ethics and Behavior*. 2016. 26 (4). P. 330–343. DOI: 10.1080/10508422.2015.1026595.
5. Brandtner A. Auf den Schultern von Bibliotheken: Warum koordiniert die Universitätsbibliothek Mainz das Projekt «akademische Integrität» an der Johannes Gutenberg-Universität Mainz? *Information-Wissenschaft Und Praxis*. 2014. № 65 (1). S. 33–39. DOI: 10.1515/iwp-20140013.
6. Bretag T., & Green M. The role of virtue ethics principles in academic integrity breach decision-making. *Journal of Academic Ethics*. 2014. № 12 (3). P. 165–177. DOI: 10.1007/s10805-014-9209-z.
7. Chubb J., & Watermeyer R. Artifice or integrity in the marketization of research impact?: investigating the moral economy of (pathways to) impact statements within research funding proposals in the UK and Australia. *Studies in Higher Education*. 2016. № 42 (12). P. 2360–2372. DOI: 10.1080/03075079.2016.1144182.
8. Comparison of policies for Academic Integrity in Higher Education across the European Union (2013). *Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe / The Project of the European Union under Erasmus, Lifelong Learning Programme, Modernisation of Higher Education (2010-2013). Agreement 510321-LLP-1-2010-1-UK-ERASMUS-EMHE*. Available at: <http://plagiarism.cz/ippheae/>, <http://plagiarism.cz/ippheae/files/D2-3-00%20EU%20IPPHEAE%20CU%20Survey%20EU-wide%20report.pdf>
9. Fendler R. J., & Godbey J. M. Cheaters should never win: Eliminating the benefits of cheating. *Journal of Academic Ethics*. 2016. № 14 (1), P. 71–85. DOI: 10.1007/s10805-015-9240-8.
10. Grimes P. (2004). Dishonesty in Academics and Business: A Cross-Cultural Evaluation of Student Attitudes. *Journal of Business Ethics*,

49(3), 273-290. 4. McCabe D., Trevino L. & Butterfield K. (1999). Academic Integrity in Honor Code and NonHonor Code Environments: A Qualitative Investigation. The Journal of Higher Education. Vol. 70, № 2 (Mar. – Apr.), pp. 211-234.

11. <http://surl.li/ehcbh>

12. https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/novyny/.

13. <https://vnu.edu.ua/uk/news/nauka/akademichna-dobrochesnist-v-universiteti>

14. Академічна доброчесність та бібліотеки: програма підвищення кваліфікації працівників бібліотек / Українська бібліотечна асоціація. Головний тренінговий центр для бібліотекарів ; розробники: Воскобойнікова-Гузєва О. В., Загуменна В. В., Кулик Є. В., Пашкова В. С., Сербін О. О., Сошинська Я. Є., Шевченко І. О. Київ: УБА, 2018. 40 с.

15. Академічна доброчесність: виклики сучасності: збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 24.01 – 04.03.2022) / уклад. Ю. Главчева; Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці»; Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського; Фундація ADD. Варшава, 2022. 97 с. С. 23.

16. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова К.; Таксон, 2021. 234 с. С. 56.

17. Андрощук Г. Авторське право і апропріація у мистецтві: межі доступного. Інтелектуальна власність в Україні: науково-практичний журнал. 2015. № 9. С. 13–20.

18. Атаманчук, І. (2021). Програма Еразмус+ 2021–2027 рр. Міжнародна мобільність (KA1) (презентація). <https://bit.ly/3zX30We>

19. Будапештсько-Віденська Декларація про створення Європейського простору вищої освіти. URL: <http://eurosvita.net/?category=17&id=1047>

20. Висоцька Л., Кирилова Д. CASE: Академічна доброчесність. Кривий Ріг: ВСП «КРФК НАУ», 2022. 60 с. С. 15–17.

21. Гребенюк Т. В. Академічна доброчесність. Запоріжжя: ЗДМУ, 2021. 108 с.

22. Дітковська Л. А., Буяшенко В. В., Оніщик Ю. В. Академічні студії: навчально-методичний посібник. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2019. 36 с. С. 3.

23. Караїм О. В університеті відбувся конкурс портерних публікацій «Академічна доброчесність очима здобувачів закладів

освіти» <https://vnu.edu.ua/uk/news/nauka/v-universyteti-vidbuvsya-konkurs-posternykh-prezentatsiy-akademichna-dobrochesnist> (Дата звернення – 17.10.2023 р.)

24. Кременовська І.В. Плагіат у наукових публікаціях: методи виявлення та викорінення. Наука України у світовому інформаційному просторі. Вип. 11. К.: Академперіодика, 2021. С. 60–66.

25. Паризьке комюніке. 25 травня 2018. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2018/06/06/12/pariscommuniqueenua2018.pdf>

26. Ревуцька С.К., Зінченко В.М. Академічне письмо: навч. Посібник. Кривий Ріг, 2022. 130 с.

27. Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності, затверджені рішенням Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, 2019 року. URL: <https://naqa.gov.ua>. (дата звернення – 4.06.2023 р.).

28. Реформа освіти та науки [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti> (дата звернення 14.09.2023 р.)

29. Сопова Д. Академічна доброчесність у системі професійної підготовки майбутнього педагога. Неперервна професійна освіта: теорія і практика (Серія: педагогічні науки). 2018. № 3–4. С. 52–56.

30. Фініков Т. Академічна доброчесність: глобальний контекст та національна потреба. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. К. : Таксон, 2016. С. 32

31. Хоружий Г. Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2021. 320 с.

32. Чорнойван Г. Механізми і особливості розвитку академічної кар'єри в університетах. International Scientific Journal of Universities and Leadership. 2022. №13. С. 130-140.

33. Шульська Н. Яка ж вона, академічна доброчесність? <https://vnu.edu.ua/uk/articles/yaka-zh-vona-akademichna-dobrochesnist> (Дата звернення 17.10.2023 р.)

34. Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти. Лист МОН № 1/9-565 від 26.10.2017 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/npa/5a1fe9d9b7112.pdf>. (дата звернення – 4.09.2023 р.).

Information about the author:

Kind-Voytiuk Nataliia Vasylivna

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
of the Department of History of Ukraine and Archeology, Lesya
Ukrainka Volyn National University,
24, Chopin str., Lutsk, 43024, Ukraine
orcid.org/0000-0002-7746-2807